

Jo vaig viure la guerra

Assumpció Brugulat Pratsevall (Llagostera, 1930)

En Francisco, al cel sigui

● El 1939 els amos, els Casademont, van anar a una casa de pagès. El pare treballava a la fàbrica que tenien a la carretera de Caldes i la mare anava a casa seva a rentar la roba i fregar. La nit que van entrar els *nacionals*, en Joan Esclopater –el meu pare–, la Lola –la meva mare– i tres dels cinc fills –en Josep, en Francisco i jo– vam anar a guardar la casa dels Casademont, al carrer Concepció. Ens van deixar una olla de mongetes seques i pa: per a mi que tenia 8 anys, era festa major poder atipar-me de mongetes i pa...! Després, dormir al menjador amb el matalàs a terra va ser divertit.

Molts militars *rojos* estaven repartits en cases del poble. Aquella nit un capità i la seva dona, que també estaven allotjats a la casa, es van passar la nit cremant papers, galons, gorres i altres coses que no recordo, però sé que estaven molt espantats. Tot això passava la nit del 2 al 3 de febrer.

El dia 8 de febrer de 1939, moria el meu germà Francisco a causa d'una bomba de mà. Tenia 13 anys. No teníem diners per pagar l'enterrament, i en Ricardo Casademont se'n va fer càrrec de tot.

Encara recordo com era la caixa. Unes fustes mal posades pintades de blanc amb una creu pintada amb purpurina; més senzill no ho podia ser, però era la guerra...

El que no sé és si els pares van tornar els diners que havia pagat l'amo. La mort del meu germà va ser molt tràgica. Recordo que jo estava jugant amb una nena, l'Annita Codolar, quan vam sentir que deien

ASSUMPCIÓ BRUGULAT PRATSEVALL

(Llagostera, 1930)
L'Assumpció recorda la tràgica mort del seu germà, just quan acabava la Guerra Civil. Fins a la jubilació, l'Assumpció va treballar en fàbriques de suro. És vídua i té dos fills.

«En Francisco, el meu germà, havia trobat la bomba a la riera de can Galceran. Va pensar que el papa podria tenir una petaca com els soldats internacionals»

En Ramon, en Josep, en Francisco i l'Assumpció Brugulat, l'agost de 1937.

que en Francisco era mort. Després vaig veure la padrina, l'àvia Quima, plorant: «El nen és mort!»

No puc oblidar el drama d'aquells dies. La meva mare, boja, plorant i cridant: «El nen, no; no pot ser...!» Un drama cruel. La meva germana gran, la Pepita, i la fa-

mília principal eren a Girona. Els ponts estaven tots destruïts i una veïna, la Lola Gené, va anar a peu a Girona a dir-ho a la família, que també van venir a peu.

En Francisco havia trobat la bomba a la riera de can Galceran. Va pensar que el papa podria tenir

una petaca com els soldats internacionals. Ell estava vigilant les vaques, quan el van cridar per anar a dinar. Es va treure la bomba de la butxaca i li va explotar a la panxa. El van portar amb una llitera al casino, que era l'hospital militar. El metge de seguida va dir que no podria viure. Tenia mig cos destrossat i va aguantar cinc hores justes. El temps suficient per explicar els fets. A mi em van dir si el volia veure, però que no podia plorar davant d'ell. Jo amb 8 anys vaig dir que sense plorar no el podia veure.

Més drama. Aquella nit desmantellaven l'hospital i el portaven a Figueres. El militar metge i el capellà van dir-nos què volíem fer: si portar en Francisco al cementiri o deixar-lo al casino. Els pares van pensar a portar-lo a casa fins a l'enterrament. Ho van fer dos soldats amb la llitera i unes dones amb llums d'oli, perquè ja era de nit i moltes cases encara no tenien llum; era la guerra... Quina tragèdia!

Jo recordo que venien a donar el condol. Algunes dones deien: «És un angelet del cel.» Això a mi m'agradava, perquè si era al cel podria jugar amb els angelets.

El trobava ja molt a faltar. Era quatre anys més gran que jo, però mai no ens barallàvem i era molt bon *nano*. Sempre feia invents per jugar, ja que quasi no teníem joguines. El dia de l'enterrament la meva mare deia: «Ara no tenim nínxol i el posaran a terra...!» Els de ca l'Eloi ens en van deixar un, de nínxol. Jo pensava que llençarien el meu germà i no van poder treure'm de davant fins que van tapar el nínxol.

Els testimonis, en un llibre

Aquest testimoni i el recull de relats que ens heu fet arribar sobre les vostres vivències de la guerra es publicaran en un llibre, que s'editarà a principis del 2009, setantè aniversari de la fi de la Guerra Civil

EL PUNT

Curbet CCG

MUM/E Museu Memorial de l'Exili

PUBLICITAT

montepio
GIRONA
mutualitat de salut

El pare no es preocupa si es posa malalt

APROFITA ELS AVANTATGES FISCALS

informa-te'n
972 486 486
www.montepiogirona.com

GIRONA • FIGUERES • BANYOLES • SANT FELIU DE GUÍXOLS

Cobertura Mèdica AUTÒNOM

Fundada el 1929
Et cuidem tota la vida